

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 2 april 2020
Betreft Verzoek naar aanleiding van het gezamenlijke werkbezoek aan het
Duitse project Landwirtschaft für Artenvielfalt

Ons kenmerk

DGNVLG / 20072714

Uw kenmerk

2020Z01514/2020D04459

Geachte Voorzitter,

Op 16 januari jl. heb ik met een delegatie van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het project *Landwirtschaft für Artenvielfalt* bezocht, voorafgaand aan de opening van de Grüne Woche in Berlijn. Tijdens het werkbezoek heb ik gezien dat de supermarkketens EDEKA en REWE in Duitsland samenwerken met non-gouvernementele organisaties die zich bezighouden met natuur en milieu. Deze organisaties kijken onder andere mee bij de inkoop, bepalen de duurzaamheidseisen, helpen bij het vermarkten van duurzame producten en werken mee aan verdiepende projecten en publieksacties.

In deze brief geef ik op verzoek van de leden van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 5 februari jl. een overzicht van Nederlandse projecten die vergelijkbaar zijn met deze vorm van samenwerking in Duitsland. Dit schetst een beeld van de huidige stand van zaken, waarbij ik niet pretendeer volledig te zijn. Daarbij zet ik ook uiteen hoe ik partijen in Nederland stimuleer om dergelijke samenwerkingen op te pakken.

Keurmerken voor dierenwelzijn, natuur en milieu

In Nederland werken supermarkten en non-gouvernementele natuur- en milieuorganisaties onder andere samen door het gebruik van keurmerken. Nederlandse supermarkten spannen zich vanaf 2019 in om biodiversiteit een prominentere plek te geven in de keurmerken, standaarden en certificering waar zij gebruik van maken. Voor duurzamere dierlijke producten bestaan nu het keurmerk 'On the way to Planetproof' van Stichting Milieukeur en het 'Beter Leven Keurmerk' van de Dierenbescherming. Telers en verwerkers die door PlanetProof gecertificeerd zijn voldoen aan bovenwettelijke eisen voor onder meer schonere lucht, vruchtbare bodem, goede waterkwaliteit, meer natuur op het landbouwbedrijf, circulaire afvalverwerking en recycling. Onder andere retailers Jumbo, Plus, Lidl en Aldi voeren producten met het keurmerk.

Daarnaast heeft de Dierenbescherming het Beter Leven Keurmerk ontwikkeld met afspraken over het welzijn van dieren. De kwaliteitseisen die de

Dierenbescherming heeft gesteld zijn in afspraken met de producent vastgelegd en worden gecontroleerd door een onafhankelijke instantie. Inmiddels liggen producten in het schap die afkomstig zijn van veehouders die voldoen aan de criteria van het Beter Leven Keurmerk op het gebied van dierenwelzijn, natuur, milieu en weidevogels. Ik ondersteun de verbreding van het Beter Leven Keurmerk met natuur- en milieucriteria voor varkens en vleeskuikens via een subsidie. De Dierenbescherming, stichting Natuur en Milieu en de Vogelbescherming werken hieraan met veehouders en verwerkers.

Duurzame en transparante productieketen

Daarnaast zie ik een parallel met de Duitse initiatieven in de samenwerkingen tussen natuur- en milieuorganisaties, ketenpartijen en boeren om tot een duurzamere en transparante productieketen te komen. Een voorbeeld is het in 2016 geïntroduceerde zuivelmerk 'Weide Weelde'. In samenwerking met Vogelbescherming Nederland hebben boeren afspraken gemaakt over maatregelen voor weidevogels, weidegang van koeien en duurzaamheid bij de zuivelproductie. Ook Natuurmonumenten en FrieslandCampina zetten samen in op het verbeteren van de natuur op de boerenbedrijven die melk leveren voor FrieslandCampina. Zij gaan melkveehouders ondersteunen om de natuur op hun bedrijf beter te beheren en stimuleren om het aandeel natuur op hun bedrijf te vergroten. Ook hebben BoerenNatuur, Vogelbescherming Nederland en FrieslandCampina gezamenlijk de stichting 'Versterking Weidevogelgebieden' opgericht om concrete stappen te zetten in de versterking van weidevogelgebieden.

Supermarkten stellen veelal hun schappen open voor dergelijke producten, al bestaan ook initiatieven die door de supermarkten zelf zijn geïnitieerd. Zo hebben Albert Heijn, Royal A-Ware en melkveehouders een programma ontwikkeld om een duurzame, gesloten en daarmee transparante melkstroom op te zetten. Het programma kent specifieke richtlijnen voor dierenwelzijn, voerstromen en de bevordering van biodiversiteit. PLUS heeft daarnaast een samenwerking met Nederlandse varkensboeren die extra aandacht besteden aan het milieu en dierenwelzijn. Verder is de laatste jaren een hele reeks korteketenconcepten ontstaan die vaak op regionaal niveau werken.

Zoals ik noemde in mijn reactie op de initiatiefnota 'Verbinding boer(in)-burger. Voedsel dichtbij' van Tweede Kamerlid Dik-Faber, vind ik de versnelling en verankering van de beweging naar korte ketens van essentieel belang. Daarom heb ik de Taskforce Korte Keten officieel erkend en ondersteund. Deze taskforce ondersteunt en versterkt de regionale dynamiek van korte voedselketens door kennis, inzichten, data en ervaringen te bundelen. Daarnaast ondersteun ik de ontwikkeling van korteketenconcepten met een subsidie voor een onderzoek van Netwerk GRONDig, Milieudefensie en Living Lab Fryslân. Onder de titel 'Houdbare melk' verkennen zij momenteel de mogelijkheden voor een verkorte zuivelketen in Nederland. Hierbij staan een duurzame productie en een duurzame opbrengstprijis voor de boer centraal.

Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is een sprekend voorbeeld van samenwerkingen tussen verschillende partijen om de biodiversiteit in Nederland te vergroten. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is publiek partner en ondersteunt de samenwerking onder andere via innovatie- en onderzoeksgeld, door beleid te verbeteren, door ruimte te zoeken in wet- en regelgeving en door bestuurlijke afspraken te maken met ketenpartijen en andere overheden op een gebiedsgerichte manier. De initiatieven uit Duitsland laten zien dat het ook belangrijk is de samenwerking te richten op de consumentenkant, waaronder (via) de supermarkten. In mijn verdere overleg met de supermarktbranche zal ik hun rol in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel agenderen.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit